

Doudleby nad Orlicí

- německy Daudleb (an der Adler)
 - okres Rychnov nad Kněžnou
 - obec v Čechách, 6 km JZ od Rychnova nad Kněžnou, 3 km JVV od Kostelce nad Orlicí
 - v roce 1931 byly D. povýšeny na městys ●● KME
 - sídlo panství (event. panství Žamberk-Doudleby); Hradecký kraj ●● KME
-

obsah:

[židovské osídlení](#)

[šoa](#)

[familianti v 1. polovině 19. stol.](#)

[požár obce](#)

[jiné události](#)

[náboženská obec](#)

[představení náb. obce](#)

[další činovníci náb. obce](#)

[rabíni](#)

[kantoři](#)

[šamesové](#)

[mohelové](#)

[učitelé náboženství](#)

[učitelé](#)

[rodáci žijící jinde](#)

[další významnější rodáci](#)

[škola](#)

[mikve](#)

[noclehárna pro cizí](#)

[spolky a nadace](#)

[významná povolání, řemesla](#)

[sídelní okrsek](#)

[židovské domy](#)

[obecní domy](#)

[stará synagoga](#)

[prozatímní modlitebna](#)

[nová synagoga](#)

[zdejší Tóra ve světě](#)

[pohřby](#)

[matriky uložené ve Státním ústředním archivu](#)

[další archiválie](#)

[vyobrazení](#)

[statistika vsi z r. 1850](#)

[literatura a prameny](#)

židovské osídlení

„všichni starší židé zdejší domnívají se, že sem přišli z > Vamberka“: podle ústního podání sídlili židé původně (jen krátce?) ve Vamberku, odkud byli kdysi vyhoštěni ●● *L počátek osídlení údajně po odchodu (vypovězení?) židů z > Vamberka

(podle ústního sdělení hradeckého rabína Abrahama Kohna) ●● *§

1640-70: pravděpodobně počátek osídlení ●● *L

1702: na panství Doudleby-Jelení-Blato 16 židů (a 1023 křesť.) nad 10 let věku ●● MPS

1724: [soudpis dosud není excerpovaný]

1733: na panství Žamberk-Doudleby v letech 1725-33 přibyli:

- Joseph Moyses
- Samoel Dawid (z Rychnova) ●● HBS

1783: 30 rodin (z toho 1 vdovecká) a svobodní samostatní muži, celkem 72 dětí

„příjmení“: Kalmuß [?], Mautner, Pick, Polatschek, Schlapel, Taußik, Vitek, Wamberg [nejde-li o bydliště]

obživa: vinopalník, brusič granátů, 5 koželuhů („Rothgerber“), řezník, krejčí, obecní sluha (Alexander David, ženatý, bez dětí), žebrák, 15 podomních obchodníků (mj. Joachim Joseph Wamberg), 1 „in condition cantor in Trautenau“ (Israel Kalmuß) ●● HBS

1793: 39 rodin, 187 osob

(na 34 číslovaných familiantských místech žije 32 povolených rodin a 2 jednotlivci na místě rodin, dále je tu 7 nechráněných rodin)

obživa: bývalý kantor, kantor, šames, 4 koželuhové, brusič granátů, řezník, krejčí, 4 podomní obchodníci, služebná (vdova se 3 dětmi), žebrák a žebračka zdejší familianti žijící jinde:

- Joachim Sannner (Sommer?) žije jako šochet v > Náchodě
- Lowy Kohn s 1 synem se zdržuje v > Ústí nad Orlicí ●● HBS

1799: na statku D. zapsáno 30 familiantů se zdejšími konsensy

v Doudlebech žije 28 sem příslušných rodin:

příjmení: Bachrach, Beer, Fanta, Großmann, Kohn, Lewy, Löwi/Löwy, 4x Lederer (Jakob kons. 1769, Juda k. 1786, Salomon k. 1740, Samuel k. 1781 – u jejich jmen jsou dlouhé dodatečné vysvětlivky, změny apod.), Perlhöfter, Pik, 2x Pollaschek, Roßenfelt, Seidlitz, Schlapl (vdova), Schneyder, Schwarz, Sommer (r. 1816 předán do > Přestavlk u Chrudimi), Steiner, Tausek, Weisbarth, Winternitz, Wltschek, Heržmann Zacharias (kons. 1767, r. 1814 předán do > Dašic), Zimmer

na statku D. žijící cizí familianti:

- Dawid Fischer (přísl. a kons. statek Blato v Chrudimsku 1769)
- Abraham Mautner (přísl. a kons. panství > Rožďalovice 1754)

zdejší familianti žijící jinde:

- Herrmann Kantor (kons. 1768) žije na panství > Žamberk
- Joachim Seidlitz (kons. 1776) žije na panství > Žamberk ●● HBS

1811: v Doudlebech 20 zdejších rodin (z toho 2 ženatí synové)

příjmení: Fanta, Großmann, Kohn, Juda Lederer (kons. 1786, 1. syn Dawid kons. 1814), Löwy, Perlhefter, Pik, Polacžek, Roßenfeld, Seidlitz, Schlapl, Schneider, Schwarz, Steiner, Taußig, Winternitz

zdejší familianti žijící jinde:

- Jeremias Dosraty (kons. 1805) žije v > Brandýse nad Orlicí
- Perlhefter žije na panství > Žamberk
- Seidlitz žije na panství > Žamberk
- Samuel Weisbarth (kons. 1796) žije v > Českém Dubu

v Doudlebech žijí cizí familianti:

- Salomon Löw (přísl. a kons. město > Nový Bydžov 1785), 1. syn Jacob
- Herrmann Löwy (přísl. a kons. > Dašice 1774)
- Markus Löwy (ženatý syn Herrmanna L.)
- Joachim Sommer (přísl. do > Přestavlk u Chrudimi) ●● HBS

1833: 46 rodin, 305 osob (30,25 %), 1008 všech obyvatel ●● *§(SKB)

1849: 46 rodin, 400 osob ●● AK

1871: 227 židů (včetně osad Příkazy a Vyhnánov) ●● *L,*C

1872: 213 židů (17,95 %), 1186 obyvatel ●● *§

1874: 210 židů (ca 17 %) ●● *§

1880: 50 židů (4,09 %), 0 protest., 1221 obyvatel (9 něm. jazyka) ●● SL

1883: 24 židů ●● *L

1890: 0[!] židů, 0 evang., 1355 obyvatel (0 něm.) ●● SL

1900: 24 židů (1,60 %), 0 evang., 1492 obyvatel (0 něm.) ●● SL

1910: 13 židů (0,70 %), 0 evang., 1851 obyvatel (2 něm.) ●● SL

1921: 9 židů (0,49 %), 14 evang., 56 čs. vyznání, 194 bez vyznání,
1809 obyvatel (3 něm., 0 žid. národnosti) ●● SL

1930: 2 židé (0,09 %), 2173 obyvatel ●● SL

šoa

do 2. svět. války žily v D. už jen 2 ženy židovského vyznání (zahynuly za okupace)

●● VZO/1951/27-28

familianti v 1. polovině 19. stol.

43 povolených familiantů ca 1840:

Mojžiš Adler, Ignác A[u]gular, Jeremiáš Dussens, Alžběta vdova po Josefu Elbogenovi, David Fanta, Isak Fischer, Šimon Fischer, Heřman Fuchs, Marek Grossmann, Mojžiš Grünhut, Marek Hermann, Eliáš Ippen, Abraham Kafka, Eliáš Kohn, Marek Kohn, Abraham König, Mojžiš Kraus, Abraham Lederer, David Lederer, Marek Lederer, Filip Löwy, Marek Löwy, Maxmilian (Marek) Löwy, Josef Meisl, Israel Perlhefter (2x), Jakub Perlhefter, Marek Poláček (dříve v > Kolíně, později předán do > Rychnova nad Kn.), Jakub Tausig, Heřman Rosenfeld, Marek Seidlitz, Abraham Schneider, Isak Schlappel, Jáchym Sommer, Jakub Steiner, Heřman Schwarz, Daniel Weissbarth, Jakub Weissbarth, Löwy Weissbarth, Jakub W[e]ltschek, Samuel Winternitz, Jakub Zeisel, Jakub [příjmení nečitelné] ●● *L

požár obce

1860: při požáru 17. srpna vyhořelo 15 domů na severní straně židovské ulice (požár vyšel z domu Samuela Weissbartha, zvaného Vošblauník), domy na jižní straně ulice a synagoga byly zachráněny; „hrabě František z Bubna... [majitel zámku a velkostatku] v nočním úboru osobně řídil stříkačku a hasil“ ●● *L,*§

▪ (hasičskou stříkačku koupila obec Doudleby v r. 1836 za 2022 zlatých: židovská obec na ni přispěla částkou 139 zlatých, hrabě částkou 250 zlatých) ●● *§

1861: při požáru 17. srpna vyhořelo 17 židovských domů ●● §1

požár vedl ke stěhování židů z Doudleb ●● *§

„... und die Khille beinah auflöste. Ein beklagenswerther Fall für Doudleb“ ●● §1

jiné události

1772 v čp. 52 u mostu byla před pesachem zavražděna křesťanská dívka Bětuška a chlapec Josef, „srocený lid obořil se“ na židovskou čtvrť s obviněním z rituální vraždy, vrchnostenští úředníci a mušketýři však zabránili násilí, nežidovský vrah byl později usvědčen a popraven – případ je zpracován v romanetu Davida Fanty „Judith, eine Ghettogeschichte aus Daudleb“, vydaném u E. Weila v Praze r. 1875 ●● *L

náboženská obec

ca 1870 obec má stanovy a 40 členů ●● SSJ

1893 „obec je více než 100 let stará, nyní ji však udržují a vedou členové z Kostelce nad Orlicí“ ●● JCB

1893 v obci „Doudleby-Kostelec“ 150 duší ●● JCB,*

1896 sídlo náb. obce přemístěno z Doudleb do > Kostelce nad Orlicí ●● *

1930 80 duší ●● *

1930 proběhlo neúspěšné jednání o sloučení s náb. obcí > Rychnov nad Kněžnou ●● *

představení náb. obce

1814 Salomon Bär & Isak Tausig ●● *L

1831 Abraham Fleischner ●● *L

1856 Markus Großmann ●● SKA

70. léta 19. stol. Josua Löwy ●● *

1875-77 Heřman Steiner ●● *,*L

18?? Samuel Ledec ●● *

18?? Alois Spiegel ●● *

1877-96 Joachim Rosenfeld ●● *

(žil 13.4.1837 – 16.5.1904, náhrobek je na hřbitově ve > Vamberku) ●● Y/2001

1893 Alois Spiegel ●● JCB

další činovníci náb. obce

1893-03 Joachim Rosenfeld z D. je člen představenstva kostelecké náb. obce ●● JCB,KI

1906-18 Heinrich Bergmann z D. je člen představenstva kostelecké náb. obce ●● KI

rabíni

zatím není doložen žádný rabín sídlící v Doudlebech
po přemístění sídla náb. obce do Kostelce n. O. sídlili rabíni pravděpodobně (?) jen
v > Kostelci nad Orlicí (viz podrobnosti):

před 1895 Leopold Singer ●● RCC
1895-97 Abraham Rassner ●● KI
1896-04 Leopold Pollak ●● KI,MO Čáslav
1905-10 Josef Kraus ●● KI,MN Náchod
1911-18 J[osef?] Müller ●● KI

kantoři

před 1793 Adam Wendelis (r. 1793 „gewester cantor“; manž. Ewa, 6 dětí) ●● HBS
1793 Salomon Jakob (sám, bez rodiny, pochází z Polska) ●● HBS
1843-49 Abraham Fischel, čp. 28 (r. 1847 je i matrikářem) ●● MO,MO Zájezdec
(byl „asi 34 roků“ kantorem, šochetem a učitelem) ●● *L
1850 je kantor ●● FR
1864-67 Eduard Weiss z Doudleb (r. 1868 žije už jako obchodník ve > Vamberku) ●● MO
před 1895 Leopold Singer (rabín) ●● RCC
1896-97 Leopold Goldmann („Chasen“) ●● KI
1898-02 Leopold Pollak (rabín) ●● KI

šamesové

1783 Alexander David („obecní sluha“, ženatý, bez dětí) ●● HBS
1793 Markus Großmann („obecní sluha“, manž. Ludmilla, 5 dětí) ●● HBS
1845-71 Abraham Lederer, čp. 5, r. 1871 čp. 64 („Gemeindiener, Synagogendiener,
Schuldiener“) ●● MO

mohelové

1843-48 Siegfried Wolf z Vyhnanova čp. 34 ●● MN
1844-88 Abraham Pick (geprüfter Operateur) ze > Žamberka čp. 14
1864-68 Eduard Weiss (do 1867 kantor v Doudlebech, r. 1868 obchodník ve > Vamberku)
●● MN
1868-69 Jeremias Munk z > Rokytnice v Orł. horách ●● MN
1870-74 Leopold Fuchs z Doudleb (učitel náboženství) ●● MN

učitelé náboženství

1847 Abraham Großmann, čp. 1 ●● MN
1851 Jonas Alter ●● MN
1852 Abraham Großmann, čp. 18 ●● MO Zájezdec
1868-74 Leopold Fuchs z Doudleb (1870-74 doložen i jako mohel) ●● MN
1893 Leopold Singer ●● JCB

učitelé

1831 Aron Roubitschek ●● *L
1865 Em. Kohn ●● MN
(byl „mnoho roků“ učitelem a šochetem) ●● *L
1893 Leopold Singer ●● *

rodáci žijící jinde

- Salomon Fischer – žurnalista ve Vídni ●● *§
 Louis Fleischer – obchodník v > Teplicích ●● *§
 Zikmund Fleischer – obchodník v > Brandýse nad Orlicí ●● *§
 Abraham Lederer – ca 1861 se vystěhoval do New Yorku ●● *§
 Jindřich Lehnert (pův. Löwy), nar. 1838 v čp. 2-I – redaktor *Pražských novin*, později vládní rada ●● *§
 Jindřich Löhner (pův. Joachim b. Markus [Maximilian] Löw), nar. ca 1834 –
 ▪ císařský rada, nositel zlatého záslužného kříže s korunou ●● *L
 ▪ vládní rada, redaktor *Wiener Zeitung* ●● *
 Herman Poláček – r. 1866 se vystěhoval do New Yorku ●● *§
 Markus Rosenfeld – obchodník v Praze ●● *§
 Ignác Schwartz – obchodník v > Trutnově ●● *§
 Jonathan Steiner – obchodník ve Slatině u Žamberka ●● *§
 Herman Weissbarth – obchodník v > Šumperku ●● *§

další významnější rodáci

- Herman Rosenfeld (dragoun veterán) byl císařem Františkem I. vyznamenán křížem Armeekreuz („lidově zvaným Kanonenkreuz“) ●● *§

škola

- po r. 1840 v domě parc. č. 105, čp. XVIII (později XIX), rozloha parcely 44 s²:
 v r. 1840 dům patřil Jakobu Wltschekovi, později židovské obci (s poznámkou „2 Zimmer Judenschule“) ●● BPP,DSK
 1856 škola má čp. 17 ●● SKA
 ca 1870 existuje škola (s 10 žáky) v budově patřící židovské obci ●● SSJ
 1875 po návštěvě okresního školního inspektora Leopolda Vobořila z Vysokého Mýta byla „nepovolená“ a špatně udržovaná škola zakázána ●● *L
 1890 byla zrušena religijní německá škola, umístěná v obecním domku spolu s rituální lázní (škola „byla zrušena působením Národní jednoty českožidovské“) ●● *

mikve

- „u mostu, opodál domu čp. 52“, původně dřevěná budova, r. 1838 „nově z tvrdého materiálu“ postavená ●● *L
 1840-56 (pravděpodobně i dříve a později) v budově „Reinigungshaus“, parc. č. 113 (bez čp.), patřící židovské obci (rozloha parcely 19 s²) ●● BPP,DSK
 mikve byla v obecním domku, v němž byla do r. 1890 i škola ●● *
 1896-98 existuje mikve náboženské obce > Kostelec nad Orlicí ●● KI
 [není známo, jestli byla mikve umístěna v Doudlebech, nebo v Kostelci]
 později se existence mikve neuvádí ●● KI
 1999 prostory mikve identifikoval dr. Arno Pařík ze Židovského muzea

noclehárna pro cizí

- v chalupě čp. 50 býval „herberk“ pro „žebravé cizí“ židy (na počátku 20. stol. je v domě hostinec Františka Pavláta) ●● *L

spolky a nadacechevra kadiša:

ca 1870 spolek existuje ●● SSJ

po 1870 předseda Josua Löwy ●● *

1893-11 předseda Heinrich Popper (bytem v > Kostelci nad Orlicí) ●● JCB

1912-18 předseda Arnošt/Ernst Šlapl/Schlapl (bytem ve > Vamberku) ●● KI

ca 1930 předseda Arnošt Šlapl (bytem ve > Vamberku) ●● *

chudinská nadace (Armenstiftung):

ca 1870 nadace existuje ●● SSJ

významná povolání, řemeslavinopalníci:

1783 Abraham Mautner ●● HBS

koželuhové:

1793 žijí tu 4 rodiny koželuhů ●● HBS

brusič granátů:

1783-93 Joachim Polatschek/Polaczek (manž. Rachel; r. 1783 bez dětí, r. 1793 má 2 děti)

●● HBS

kameník:

„valný počet nápisů na pomnících [vamberského] hřbitova zhotoviloudlebský žid Winternitz, jemuž hotové již pomníky bez nápisů byly dodávány k dopracování“

●● *L

továrník:

1894 Heinrich Bergmann (31letý, původem z > Vysokého Mýta) ●● MO Hořany

sídelní okrsek

na jižním (levém) břehu Divoké Orlice, západně od mostu přes řeku, při cestě vedoucí do osady Příkazy (na protějším břehu Orlice je zámek s hospodářským dvorem a historické jádro vsi při hlavní dálkové silnici Kostelec n. Orl. – Vamberk)

hlavní osou čtvrtě je Školní ulice (dříve Habrmanova), jižně od ní vede rovnoběžná (dnes hlavní průjezdní komunikace) Švermova ul., obě ulice příčně protíná ulička Na Benátkách

židovské domy tvoří v 1. polovině 19. století kompaktní celek po obou stranách Školní ul. i uličky Na Benátkách, mezi žid. domky je však i několik domků křesťanských jenom 1 židovský domek, parc. č. 161, čp. XXVII, stojí v 1. polovině 19. století mimo židovskou čtvrt', mezi křesťanskými domy: 200 m jihovýchodně od synagogy, na západním (levém) břehu Orlice ●● BPP,IS

„ghetto“ (v lokalitě „Na spáleníšti“) bylo od ostatní obce oddělováno řetězy ●● *C

„ghetto“ bylo proti křesťanské obci ohraničeno „drátem nebo motouzem, a to na východní straně od stavení obchodníka Israele Perlhaeftra (nyní dům p. Ant. Kaňky)

k protějšmu domku obchodníka Jakuba Steinerja ●● *L

[tj. na východním konci dnešní Školní ulice: dům Steinerů (parc. č. 115) stál na severní straně a dům Perlhefterů (parc. č. 109) na jižní straně ulice]

1860 při požáru 17. srpna vyhořelo 15 domů na severní straně hlavní židovské (tj. Školní, Habrmanovy) ulice – požár vyšel z domu Samuela Weissbartha, zvaného Vošblauník (tj. parc. č. 104, čp. XVII) – domy na jižní straně ulice a synagoga byly zachráněny – „hrabě František z Bubna... v nočním úboru osobně řídil stříkačku a hasil“ ●● *§

židovské domy

1833 ve vsi je 29 židovských (22,13 %) a 102 křesťanských domů •• *§(SKB)

1834 celkem 25 židovských domů •• *C

1840 ▪ v židovském vlastnictví je 33 obytných domů (a dále synagoga a budova mikve)
 ▪ asi třetinu židovských domků tvoří budovy zděné, dvě třetiny budovy dřevěné
 ▪ nejmenší 2 domky – parc. 108 (čp. XIX) a parc. 119 (čp. IIb) mají jen 1 světnici a žádnou komoru
 ▪ největší jsou domy parc. 117 (čp. IIa) se 4 světnicemi a parc. 100, 112, 115, 120, 124 a 128 (se 3 světnicemi a 1 komorou) •• BPP

1856 v židovském vlastnictví je 37 obytných domů (a dále synagoga a budova mikve)
 •• BPP,DSK

1860 ve vsi je 31 židovských domů (15 z nich 17. srpna vyhořelo) •• *§
vlastníci domů ca 1840-60:

<i>parc. č.</i>	<i>čp.</i>	<i>roku</i>	<i>vlastníci a někteří bydlící</i>	<i>světnic /komor r. 1840</i>
7	112	1840	vlastník křesťan Emanuel Zollschneider (= zděný dům, stojící mimo židovskou čtvrť, na severním břehu Orlice, v Dukelské ulici, na úpatí zámeckého návrší)	6 / 1
		1856	vlastník Lewi Weisbart	
8	111	1840	vlastník křesťan Franz Neumann (= zděný dům, stojící mimo židovskou čtvrť, na severním břehu Orlice, v Dukelské ulici, na úpatí zámeckého návrší)	6 / 0
		1856	vlastník Simon Spitz	
88	Ixa	1840-1856	vlastník Markus Lederer (1840 = zděný dům, nejzápadnější dům židovské čtvrtě)	2 / 0
		2001	(= dům snad s původním zdívkem, Školní ulice)	
89	IXb, později XXXI	1840-1856	vlastník David Lederer (1840 = zděný dům)	2 / 1
		2001	(= přízemní dům, Školní ulice)	
90	114, později XXX	1840	vlastník křesťan Joseph Mara (1840 = zděný dům, Školní ulice)	2 / 1
		1856	vlastník Markus Grossmann	
		2001	(dům neexistuje)	
93	X 132	1840-1856	vlastník Abraham Fischer (hokynář; ve mlýně mlel mouku na macesy) – (1840 = zděný dům)	2 / 1
		2001	(= novostavba na místě původního domu, Školní ulice)	
94	XII 133	1840-1856	vlastník Samuel Winternitz (1840 = zděný dům)	1 / 1
		2001	(= přízemní dům, Školní ulice)	
95	XI	1840-1860	vlastník Jakob Tausik/Tausig (1840 = dřevěný dům v zaniklé uličce severně od Školní ulice ; r. 1860 dům vyhořel)	2 / 0
96	XIII	1840	vlastník Joseph Sommer (1840 = dřevěný dům)	2 / 0
		1856-1860	vlastník Jakob Wlczek (r. 1860 dům vyhořel)	
97	XV	1840-1860	vlastník Herrmann Grossmann (1840 = dřevěný dům; r. 1860 dům vyhořel)	3 / 0

<i>parc. č.</i>	<i>čp.</i>	<i>roku</i>	<i>vlastníci a někteří bydliční</i>	<i>světnic /komor r. 1840</i>
98	XXV	1840-1860	vlastník Aron Lederer (1840 = dřevěný dům; r. 1860 dům vyhořel)	2 / 0
99	XXVI	1840	vlastník Herrmann Rosenfeld (1840 = dřevěný dům)	1 / 1
		později	vlastnice Barbara Rosenfeld	
		později	vlastník Jakob Bergmann	
		1860	vlastník křesťan Josef Veselý (dům vyhořel)	
		1984-2001	(dům neexistuje: rozšířená Školní ulice)	
100	XXIV	1840	vlastník Abraham Fleischner (1840 = dřevěný dům)	3 / 1
		1856-1860	vlastník Sigmund Fleischner (r. 1860 dům vyhořel)	
		1984-2001	(= přízemní dům se secesními prvky, nároží ulic Školní a Na Benátkách)	
101	XVI	1840-1856	vlastník Löw Kohn (1840 = dřevěný dům, ulice Na Benátkách)	1 / 1
		1860	vlastník Ignaz Balbier (dům vyhořel)	
102	XIV	1840	vlastník Herrmann Ippen (1840 = dřevěný dům, ulice Na Benátkách)	1 / 1
		1856-1860	vlastník Jakob Ippen (r. 1860 dům vyhořel)	
104	XVII	1840	vlastník Samuel Weiszbarth (1840 = dřevěný dům, ulice Na Benátkách)	3 / 0
		1856-1860	vlastník Jakob Weissbarth (r. 1860 z domu vzešel požár židovské čtvrtě, dům vyhořel)	
105	XVIII, později XIX 155	1840	vlastník Jakob Wltschek (1840 = dřevěný dům)	
		1856-1860	vlastník židovská obec (= škola ve 2 světnicích; r. 1860 dům vyhořel)	
		2001	(= přízemní novostavba na zmenšené parcele původního domu, nároží ulic Školní a Na Benátkách: Školní ulice je rozšířená)	
106	XX	1840	vlastník Abraham Hönig (1840 = dřevěný dům, Školní ulice)	2 / 0
		1856-1860	vlastník Isak Schwarz (r. 1860 dům vyhořel)	
107	XXI	1840	vlastnice Katharina Schlappel (1840 = dřevěný dům, Školní ulice)	3 / 0
		1856-1860	vlastník Abraham Schlappel/Šlapl (r. 1860 dům vyhořel a majitel přesídlil do > Vamberka)	
108	XIX, později XXIIa	1840	vlastník Valentin Fischer (1840 = dřevěný dům v zaniklé uličce severně od Školní ulice)	1 / 0
		1856	vlastník Jakob Steiner	
109	XXII	1840-1856	vlastník Jakob Steiner (1840 = dřevěný dům, Školní ulice)	2 / 0
		1860	vlastnice Františka Steinerová (dům vyhořel)	

<i>parc. č.</i>	<i>čp.</i>	<i>roku</i>	<i>vlastníci a někteří bydlící</i>	<i>světnic /komor r. 1840</i>
112	XXIII	1840	vlastník Herrmann Agular (1840 = zděný dům v zaniklé uličce severně od Školní ulice)	3 / 1
		1856-1860	vlastník Simon/Šimon Polaczek/Poláček (r. 1860 dům vyhořel)	
		2001	(dům neexistuje: na jeho místě je sportovní hřiště)	
113	0	1840-1856	vlastník „Daudleb Israelitische Familien“ (= mikve: „Reinigungshaus“) – (1840 = zděná budova)	
		2001	(= novostavba školy, ulice Na Benátkách)	
115	Ia	1840	vlastník Israel Perlhefter (1840 = dřevěný dům severně od Švermovy ulice)	3 / 1
		1856	vlastník Markus Rosenfeld	
		1984-2001	(dům neexistuje)	
116	Ib	1840	vlastník Israel Perlhefter (1840 = dřevěný dům severně od Švermovy ulice)	
		1856	vlastník Markus Rosenfeld	
		1984-2001	(dům neexistuje)	
??	1	1847	Abraham Großmann (učitel náboženství) •• MN	
117	IIa	1840-1856	vlastník Maxmilian Löwy (1840 = dřevěný dvojdomek)	4 / 0
	122	2001	(= přízemní zděný dům v podobě z 19. století, Školní ul.)	
118	0	1840-1856	vlastníci Maxmilian Löwy a Markus Löwy (= dvůr, Švermova ulice)	
119	IIb	1840-1856	vlastník Markus Löwy (1840 = dřevěný dům)	1 / 0
	140	2001	(= patrový dům, v přízemí je bistro, ulice Na Benátkách)	
120	XXIX	1840	vlastník David Fanta (= zděný dům)	3 / 1
		1856	vlastník Herrmann Agular	
		135	1984-2001 (= <i>přízemní dům s ozdobným kamenným polychromným portálkem</i>)	
121	IIIb, později IIIa	1840-1856	vlastník Herrmann Schwarz (1840 = dřevěný dům, ulice Na Benátkách)	2 / 0
122	IIIa, později IIIb	1840-1856	vlastník Abraham Schneider (1840 = dřevěný dům, nároží ulic Školní a Na Benátkách)	2 / 0
123	IV	1840	vlastník Valentin Schlappel (= zděný dům, Školní ulice)	2 / 0
		1856	vlastník Jakob Schlappel	
124	V	1840-1856	vlastník Markus Löwy (1840 = zděný dům)	3 / 1
	5	1864-1870	Abraham Lederer (šames) •• MO	
	127	2001	(= přízemní dům sousedící se synagogou, Švermova ul.)	
125	XXVIII	1840-1856	vlastník „Daudleb Israelitische Familien“ (= <i>synagoga</i>)	
		1843-1847	Abraham Fischel (kantor) •• MO	

parc. č.	čp.	roku	vlastníci a někteří bydlíci	světnic /komor r. 1840
126	VI	1840	vlastník Johann [?] Löwy (= dřevěný dům)	2 / 0
		1856	vlastník Isak Löwy	
	129	2001	(= zděný dům na spojených parcelách 126 a 127, Školní ulice)	
127	VII	1840	vlastník Jakob Löwy (= dřevěný dům)	2 / 1
		1856	vlastnice Ludmilla Lederer (v domku L. Ledererové, zvané Lupita, se pekly a prodávaly macesy)	
	129	2001	(= zděný dům na spojených parcelách 126 a 127, Školní ulice)	
128	VIII	1840-1856	vlastník Daniel Weissbarth (1840 = zděný dům, Školní ul.)	3 / 1
133	102	1840	vlastník křesťan Karl Sokol (= zděný dům)	2 / 1
		později	vlastník Josef Lewi	
		1856	vlastník Josua Lewi	
		2001	(dům neexistuje: Školní ulice)	
161	XXVII	1840-1856	vlastník Markus Steiner (1840 = zděný dům, stojící mimo židovskou čtvrť, v odloučené skupině domů jižně od mostu přes Orlici, v místech pozdější Liškovy nebo Kod'ouskovy ulice)	2 / 0
??	18	1852	Abraham Großmann (učitel náboženství) ●● MO Zájezdec	
??	64	1871	Abraham Lederer (šames) ●● MO	
??	290	??	vlastník židovská obec ●● JMK	

●● BPP,DSK,IS,Y/1984-2001,*L

obecní domy

parc. č. 105, čp. XVIII, později XIX (rozloha parcely 44 s²):

- dům na severní straně Školní ulice, na nároží uličky Na Benátkách
- po roce 1840 židovská obec dům získala od svého člena Jakoba Wltscheka a zřídila v něm (snad už dříve?) školu o 2 místnostech („2 Zimmer Judenschule“)

●● BPP,DSK,IS

v domku postaveném „při nové synagoze“ byl byt pro šocheta, který byl současně také kantorem a často i učitelem ●● *L

„v domku židovské obce“ byla mikve a do r. 1890 škola ●● *

v domku „postaveném při synagoze“ byla mikve a do r. 1890 škola ●● VZO/1951/27-28
[„domek při synagoze“ nebyl zatím identifikován: prokázána škola i mikve byly jinde; snad by ale mohlo jít o **parc. č. 120, čp. XXIX, dnes čp. 135** (viz níže), v němž však rabínský byt ani mikve zatím nejsou doložené]

1893 v D. je obecní dům z r. 1820 (nejde-li o rok postavení synagogy), patřící náb. obci Doudleby-Kostelec ●● JCB

domek **čp. 290** patřil židovské obci ●● JMK

1984-01 **parc. č. 120, čp. 135**, přízemní dům na nároží ulic Na Benátkách a Švermovy – podle sousedů šlo o školu a byt rabína (dnes nejvýstavnější domek žid. čtvrtě, s ozdobným kamenným polychromovaným vstupním portálem) ●● Y,§2

stará synagoga

1777 zřízena byla synagoga ●● SKB

1777 postavena byla dřevěná modlitebna ●● *L

zbořena před r. 1821: na jejím místě byla postavena dnešní synagoga ●● *L

prozatímní modlitebna

po dobu stavby nové synagogy (1821) byla modlitebna v domku čp. III (nyní 123) ●● *L
 „před vystavěním nové synagogy“ byla modlitebna v domku čp. III, pozdější čp. 123, „který patřil Eliášovi“ (podle sdělení Julie Fischerové, „která to slyšela od otce“) ●● *§

nová synagoga

parc. č. 125, čp. XXVIII, vlastnictví židovské obce ●● BPP

1820 budova postavena ●● JCB

v zimě 1820-21 „přestavěna“ ●● §3

1821 „nově postavena z kamene“ ●● *L,*§

1821 „přestav. synagoga postav. roku 1777“ ●● UPC,WPC

[omylem spojené údaje o obou synagogách]

1823 kupní smlouvou ze 30.6.1823 „modlitební spolek v Doudlebách“ zakoupil stavební parcelu a na ní si potom postavil synagogu ●● VZO/1951/27-28

1840 rozloha stavební parcely $87 \text{ s}^2 = 312 \text{ m}^2$ ●● BPP

1856 rozloha stavební parcely $143 \text{ s}^2 = 514 \text{ m}^2$ (parcela byla zvětšena o část pozemkových parcel č. 304 a č. 1428), zanikla ulička při severní a východní straně synagogy ●● BPP,DSK

„kat. 139“, 564 m^2 ●● KAK

původní interiér:

- plochý strop sálu se středovým štukovým zrcadlem
- ženská galerie pouze na západní straně sálu, celá podezděná synagogální předsíní, zábradlí galerie bílé (zděné? dřevěné?), galerie má štukový a malovaný strop
- vstup na galerii od severu (ze zahrady, původně uličky) po obezděném točitém schodišti s dřevěnými schody, vestavěném do prostoru synagogální předsíně (horní část schodiště je s galerií propojena oválným okénkem empírového typu)
- ve východní stěně sálu dvě vysoká okna po stranách aronu ha-kodeš a oválné okénko nad aronem
- aron ha-kodeš lemovaný 2 zděnými či kamennými sloupy, nad nimi jsou empírové vázy
- vstup do západní mužské předsíně od severu (ze zahrady, původně uličky): vnější portál je kamenný profilovaný, za ním je vnitřní vchod zaklenutý stlačeným obloukem a lemovaný hebrejským nápisem)
- v severní části stěny mezi západní předsíní a hlavním sálem je oble zaklenuté okno ●● FO,Y/2001

bohoslužby konány až do 2. světové války, po deportaci věřících do Terezína bylo vnitřní zařízení místními občany postupně ničeno a páleno, ke konci války byla v budově krátce ubytována jednotka německé armády a později němečtí civilisté prchající před východní frontou ●● §3

1950 následnická židovská náboženská obec v > Hradci Králové prodala budovu Církvi československé: trhová smlouva z 5.10.1950, potvrzená státním souhlasem 2.4.1951 ●● §3

1951 na budově bude umístěna pamětní deska s informací o původním určení budovy, o židovské obci a o obětech nacismu z okolí ●● VZO/1951/27-28
církev synagogu stavebně adaptovala:

- zazděna byla všechna okna ve východním průčelí
- odbourány byly „pilíře při vnějších zdech“
- ženská galerie byla souvislou zdí oddělena od hlavního sálu
- probourán byl nový (západní) vchod do budovy a starý severní mužský vchod do předsíně byl zazděn
- instalována byla nová dřevěná oltářní souprava
- na východní stěně sálu byl namalován obraz Krista (dílo akad. malíře Zemánka z Doudleb)
- původní lavice z doby židovské obce se nedochovaly, církev sál provizorně vybavila starými sklápěcími sedadly vyřazenými z kina ●● §3

1954 slavnostní otevření Husova sboru ●● §3

1966 v interiéru bylo zřízeno kolumbárium s 50 přihrádkami pro urny ●● §3

1981-82 východní, jižní a západní strana budovy byly nově omítnuty ●● §3

1983 pořízeny byly nové lavice a kazatelna ●● §3

- 2001
- severní mužský vnitřní vchod do předsíně je zazděný, hebrejský nápis nad ním je dobře zachovaný
 - severní ženský vchod a točité schodiště na galerii jsou zachované
 - prostor bývalé galerie slouží jako půdní komora (mj. s několika uschovanými původními vysazenými okny), štukový strop s malovanými hvězdami (přerušeny zděnou přepážkou oddělující sál) je dochovaný
 - v hlavním sále je dochovaná nástropní štukatura, okenní otvory ve východní stěně jsou zazděné ●● Y

správce budovy:

2001: pan Petrlák, Švermova ul. 275 (západně od synagogy)
(farní úřad spravující synagogu sídlí v Rychnově nad Kněžnou)

zdejší Tóry ve světě

2 tóry má synagoga ve městě Portland (stát Maine, USA) ●● §§§

pohřby

na hřbitově ve > Vamberku

matriky uložené ve Státním ústředním archivu

- narozených 1798-1859, 1863-1874
- oddaných 1798-1859, 1862-1873
- zemřelých 1798-1859, 1863-1874 ●● KMR
& později viz matriky pro > Kostelec nad Orlicí

další archiválie

- žádost Noema Höniga o pronájem koželužny v Doudlebech (spisy z r. 1840-47) – (= *Státní oblastní archiv Zámorsk, fond „Velkostatek Doudleby-Horní Jelení“*, karta č. 24) ●● PPA

vyobrazení

indikační skica (plán obce z r. 1840): ZMN č. neg. 15.145

synagoga:

exteriér: * s. 1; OZP s. 11; ZMN č. neg. 5.602/9, 5.636/2, 19.836, 30.168/1 (*foto protektorát*), 33.787, 35.038, 35.039 (*reprodukce pohlednice*)

interiér: * s. 1; ZMN č. neg. 712-714, 19.834-19.835, 30.168/2+3 (*2 záběry, foto protektorát*), 35.038

předseda náb. obce Joachim Rosenfeld: * s. 2

předseda náb. obce Alois Spiegel: * s. 2

statistika vsi z r. 1850

Doudleby včetně 2 osad:

- celkem 1649 duší, které tvoří 379 domácností (379 zemědělských, 40 řemeslnických, 51 zemědělsko-řemeslnických, 4 „jiné“)
- formulář obsahuje soupis všech řemeslníků a živností (mj. 13 obchodníků střížním zbožím)
- celkem 202 domů ve vsi •• CSE

literatura a prameny

AK – Kohn, Albert: *Statistische Tabellen über alle israelitische Gemeinden, Synagogen, Schulen und Rabbinate in Böhmen*. In: *Die Notablenversammlung der Israeliten Böhmens in Prag...* Wien 1852

BPP – Bauparzellen-Protocoll (soupis stavebních parcel), součást stabilního katastru a duplikátu stabilního katastru pro Doudleby nad Orlicí – (Státní ústřední archiv v Praze, fondy SK & Dupl. SK)

CSE – Catastral-Schätzungs-Elaborat (formulář), součást DSK pro Doudleby nad Orlicí

DSK – duplikát stabilního katastru (tzv. textové komentáře) pro Doudleby nad Orlicí – (Státní ústřední archiv v Praze, fond Dupl. SK)

FO – fotografie a pohlednice (popsáno podle snímků)

FR – Roubík, František: *Abecední seznam židovských obcí v Čechách 1850*. (příloha ke studii *Z dějin židů v Čechách v devatenáctém století*). In: RSD, 7, 1935, s. 347-357.

GB – Gold, Hugo (ed.): *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart*. Brünn-Prag 1934

HBS – soupisy židovského obyvatelstva v Čechách z let 1724, 1783, 1793, 1799 a 1811 – (Státní ústřední archiv v Praze, fond HBS)

IS – indikační skica z roku 1840 („Parzellirungs Croquis“, plán katastru obce v měřítku 1:2880) ke stabilnímu katastru pro Doudleby nad Orlicí – (Státní ústřední archiv v Praze, fond IS)

JCB – *Jahrbuch für die israel. Cultusgemeinden Böhmens zugleich Führer durch die israel. Cultusgemeinde in Prag*. Prag 5654/1893-94 – 5655/1894-95

JMK – Jizba, Jiří: *Místopis a veřejná správa Kostelecka a Rychnovska*. Vamberk 1936-1937

KAK – rukopisné záznamy z pozůstalosti historika dr. Jana Heřmana (Praha)

KI – *Kalender für Israeliten (Luach) für das Jahr ... Zugleich Führer durch die israel. Kultusgemeinden der österr.-ungar. Monarchie*. Bd. I-XXVII (1892-1919). Wien 1891-1918

KME – Kuča, Karel: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Díl I. Praha 1996

KMR – židovské matriky (inventář archivních fondů HBM & HBMa) – (Státní ústřední archiv v Praze)

MN – židovská matrika narozených (není-li uvedena jiná obec, jde o matriku pro Doudleby nad Orlicí) – (Státní ústřední archiv v Praze, fondy HBM & HBMa)

MO – židovská matrika oddaných (není-li uvedena jiná obec, jde o matriku pro Doudleby nad Orlicí) – (Státní ústřední archiv v Praze, fondy HBM & HBMa)

- MPS – Maur, Eduard – Píšová, Dagmar: *Sčítání konzumentů soli v Čechách roku 1702. (Edice pramene.)* In: Historická demografie, 18, 1994
- OZP – *O židovských památkách v Československé republice.* Praha 1933
- PPA – *Přehled pramenů k dějinám židovstva (judaik) ve státních oblastních a okresních archivech ČSR, Archivu hlavního města Prahy a Archivu města Plzně k 1.1.1980* (svázaný strojopis) – (Státní ústřední archiv v Praze)
- RCC – žádosti uchazečů o místo rabína v Chlumci nad Cidlinou. – (Archiv Židovského muzea v Praze)
- SKA – Seznam katastrálních archů výtažných pro veškeré držitele pozemnosti v obci svrchu dotečné, a průkaz toho, že jim byly dodány... / Verzeichniss der Katastral-Auszugsbogen für sämtliche Grundbesitzer... (formulář z 50. let 19. století, součást duplikátu stabilního katastru pro Doudleby nad Orlicí) – (Státní ústřední archiv v Praze, fond Dupl. SK)
- SKB – Sommer, Johann Gottfried: *Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt. Bd. 4: Königgrätzer Kreis.* Prag 1836
- SL – publikované výsledky sčítání lidu z let 1880-1930:
Podrobný seznam míst v Čechách. Wien 1885
Podrobný seznam míst v Čechách. Wien 1893
Lexikon obcí pro Čechy. Díl I. Vídeň 1904
Podrobný seznam míst pro Čechy. Vídeň 1916
Statistický lexikon obcí v Republ. československé. I. Země česká. Praha 1923
Statistický lexikon obcí v Republ. československé. I. Země česká. Praha 1934
- SSJ – Schimmer, Gustav Adolf: *Statistik des Judenthums in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern nach den vom k. k. Ministerium des Innern angeordneten Erhebungen und nach sonstigen Quellen.* Wien 1873
- UPC – *Umělecké památky Čech.* (red. Emanuel Poche) I. Praha 1977
- VZO – Věstník židovských náboženských obcí v Československu [do 1990, č. 6]; Roš chodeš [od 1990, č.7]
- WPC – *Umělecké památky Čech.* (red. Zdeněk Wirth) Praha 1957
- Y – zjistil Jiří Fiedler
- ZMN – archiv fotonegativů, Židovské muzeum v Praze
- * – Polák-Rokycana, Jaroslav: Dějiny Židů v Kostelci n./O. a okolí. In: GB, s. 1-2
- *§ – Kodoušek, Václav: Monografie Doudleb. Praha 1874 – po 1884 (*poslední svazek několikasvazkového díla není datovaný*)
- *C – Černý, Josef: Mlhavé obrázky z minulých věků. Vamberk 1937
- *L – Lašek, G. J.: Židovská obec v Doudlebích. Obrázek kulturně-historický. (*Předneseno o valné schůzi místního odboru Národní jednoty severočeské ve Vamberce 16. února 1902.*) In: Posel z Pohoří, 1902, č. 29-31 (19.7.-2.8.1902)
- Fiedler, Jiří: Jak jsou milí příbytkové Tvoji. Doudleby nad Orlicí. (*dějiny synagogy*) In: Český zápas, r. 65 (1985), č. 22, s. 2
- §1 – zápis matrikáře Davida Löwyho na zadní předsádce doudlebské židovské matriky z let 1799-1889
- §2 – ústní sdělení (1984) obyvatel doudlebské židovské čtvrtě
- §3 – písemné sdělení (1984) faráře Církve československé husitské: Jan Petránek, Kostelec nad Orlicí čp. 753
- §4 – ústní sdělení (1997) pana Rosenbluma ze židovské obce v Portlandu (USA)